УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

**КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

вул. Бидгощська, 38/1, м.Черкаси, 18003, тел./факс 64-21-78
web: http://oipopp.ed-sp.net, e-mail: oipopp@ukr.net, код ЄДРПОУ 02139133

СХВАЛЕНО	**ЗАТВЕРДЖЕНО**
Вченою радою КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради» (протокол № 4 від 21.12.2022)	Наказом ректора КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради» від 22.12.2022 № 104

Освітня програма підвищення кваліфікації соціальних педагогів закладів та/або установ освіти

Пояснювальна записка

Дана освітня програма розроблена на підставі Положення про психологічну службу у системі освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 року № 509; професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24 листопада 2020 року № 2425-20; Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року №898; Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800; Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 року № 904.

Освітня програма також враховує основні положення Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року № 2145-VIII (зі змінами), Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року № 1556-VII, Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 року № 463-IX; указу Президента України від 21.09.2020 № 398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства»; постанов Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі», від 21.08.2019 № 800 (зі змінами) «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р; наказів Міністерства освіти і науки України від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами», від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність соціального педагога з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний соціальний педагог закладу та/або установи освіти має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу, посилення ролі цифрових технологій в організації освітнього процесу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої програми: активізація професійного розвитку та саморозвитку соціальних педагогів як працівників психологічної служби у закладі та/або установі освіти відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р..

Основні завдання:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей соціальних педагогів закладів та/або установ освіти з урахуванням основних напрямів державної політики у галузі освіти та запитів громадянського суспільства;

- поглибити й розширити системні знання соціальних педагогів закладів та/або установ освіти з теорії і практики психолого-педагогічних дисциплін, основних напрямів діяльності та особливостей їх організації, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній освітній системі;

- активізувати розвиток значущих професійних якостей соціальних педагогів закладів та/або установ освіти;

- удосконалити вміння соціальних педагогів закладів та/або установ освіти відповідно до основних напрямів державної політики, її європейського вектора розвитку;

- сприяти особистісному та професійному розвитку соціальних педагогів як працівників психологічної служби у закладі та/або установі освіти на основі актуалізації їхнього професійного та життєвого досвіду відповідно до сучасних вимог суспільства та місцевої громади;

- розвивати громадянські компетентності соціального педагога як працівника психологічної служби у закладі та/або установі освіти, формувати усвідомлення важливості власної громадянської позиції та впливу на формування демократичного середовища, як у колективі так і в місцевій громаді.

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми в залежності від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть різнитися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практична складова - через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- ***для очного навчання***: мультимедійний проектор; ноутбук, фліпчарт, персональні комп'ютери, навчальні матеріали, інтерактивна дошка, сучасне програмне забезпечення, спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки; швидкісний інтернет-канал для використання під час занять відповідних онлайн- ресурсів;

- ***для дистанційного навчання***: комп'ютерна техніка (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа суб'єкта підвищення кваліфікації, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Загальні очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти загалом;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері освіти, зокрема, у сфері соціально-педагогічної роботи;
- сутності Концепції Нової української школи;
- концептуальних засад педагогіки партнерства;
- психологічної та соціально-педагогічної складової професійної діяльності соціального педагога;
- нормативних вимог і методологічних засад, принципів, змісту, методів та форм професійної діяльності соціального педагога, зокрема щодо захисту прав дитини та забезпечення її життєво важливих потреб;
- планування соціально-педагогічної діяльності в закладі та/або установі освіти.

Уміння:

- організовувати соціально-педагогічну діяльність відповідно до вимог законодавства;
- конструювати та реалізувати сучасні програми просвітницької та профілактичної роботи із використанням різноманітних методів, форм і технологій;
- діагностувати освітній процес, учасників освітнього процесу і складати індивідуальне планування роботи;
- формувати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- формувати уявлення про наступність та логічну послідовність організації роботи соціального педагога закладу та/або установи освіти;
- розвивати здатність до проектування власного професійного розвитку з метою надання якісних освітніх послуг, ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків;
- ефективно взаємодіяти й працювати в команді.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;

- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

<table>
<tr><td>1.</td><td>Розробник освітньої програми</td><td>Брайченко Тетяна Володимирівна, методист навчально-методичного центру психологічної служби комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>Найменування освітньої програми</td><td>Освітня програма підвищення кваліфікації соціальних педагогів закладів та/або установ освіти</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>Мета програми</td><td>Формування, розвиток професійних компетентностей</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника</td><td>Соціальні педагоги закладів та/або установ освіти</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>Напрям освітньої програми</td><td>Професійна компетентність соціального педагога закладу та/або установи освіти</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>Зміст освітньої програми</td><td>
<table>
<tr><td rowspan="3">№ з/п</td><td rowspan="3">Освітній компонент (модуль, тема)</td><td colspan="4">Засоби провадження</td></tr>
<tr><td colspan="4">Кількість годин</td></tr>
<tr><td>лекційні</td><td>семінарські</td><td>практичні</td><td>усього</td></tr>
<tr><td>1.</td><td>Модуль 1. Актуальні аспекти організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти</td><td>3</td><td></td><td>11</td><td>14</td></tr>
<tr><td>1.1.</td><td>Нормативно-правове забезпечення реформи загальної середньої освіти</td><td>2</td><td></td><td></td><td>2</td></tr>
<tr><td>1.2.</td><td>Інноваційні підходи до навчання в Новій українській школі</td><td></td><td></td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>1.3.</td><td>Сучасні види навчання</td><td></td><td></td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>1.4.</td><td>Менеджмент навчання</td><td></td><td></td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td>1.5.</td><td>Навички XXI століття для успішної самореалізації особистості</td><td></td><td></td><td>2</td><td>2</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

		1.6.	Системний аналіз освітнього процесу	1		1	**2**
		1.7.	Рефлексія в освітньому процесі			2	**2**
		2.	**Модуль 2. Професійний розвиток педагога в умовах Нової української школи**	**7**		**7**	**14**
		2.1.	Виклики й можливості професійного розвитку педагогічних працівників	2			**2**
		2.2.	Професійна ідентичність педагога	2			**2**
		2.3.	Континуум формування професійних компетентностей педагога			2	**2**
		2.4.	Комунікативна культура педагога			2	**2**
		2.5.	Дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності педагога	1		1	**2**
		2.6.	Підтримка педагога на різних етапах професійного розвитку	1		1	**2**
		2.7.	Рефлексія професійного розвитку педагога	1		1	**2**
		3.	**Модуль 3. Психологічний супровід освітнього процесу в Новій українській школі**			**8**	**8**
		3.1.	Розвиток емоційного інтелекту учасників освітнього процесу			2	**2**
		3.2.	Розвиток психологічної компетентності педагогічного працівника			2	**2**
		3.3.	Створення психологічно безпечного освітнього середовища			2	**2**
		3.4.	Запобігання професійному та емоційному вигоранню педагогічних працівників			2	**2**
		4.	**Модуль 4. Безпечне освітнє середовище в мирний час та в умовах надзвичайних ситуацій**	**4**	**2**		**6**
		4.1.	Правила поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	2			**2**
		4.2.	Дії у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Домедична допомога: ключові аспекти		2		**2**
		4.3.	Мінна безпека. Правила поведінки з вибухонебезпечними предметами	2			**2**
		5.	**Модуль 5. STEM в умовах модернізації системи освіти**	**2**		**4**	**6**

		5.1.	STEM-освіта: моделі, технології, практика	2			**2**
		5.2.	Віртуальна та доповнена реальність як технології STEM-освіти			2	**2**
		5.3.	Цифрові інтерактивні платформи як засоби STEM-освіти			2	**2**
		6.	**Модуль 6. Освіта дітей з особливими потребами**	**2**		**2**	**4**
		6.1.	Нормативно-правове забезпечення щодо організації інклюзивного навчання в Україні	2			**2**
		6.2.	Актуальні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами			2	**2**
		7.	**Модуль 7. Цифрові технології в освітньому процесі**			**4**	**4**
		7.1.	Інформаційно-комунікаційні технології в НУШ			2	**2**
		7.2.	Електронні (цифрові ресурси)			2	**2**
		8.	**Модуль 8. Фахова підготовка в контексті сучасних вимог**	**2**	**2**	**23**	**27**
		8.1	**Інваріантний фаховий модуль. Діяльність соціального педагога в закладі та/або установі освіти**	*2*	*2*	*8*	***12***
		8.1.1.	Нормативно-правове забезпечення діяльності соціального педагога	2			**2**
		8.1.2.	Напрями та зміст соціально-педагогічної діяльності		2		**2**
		8.1.3.	Вивчення адаптаційного періоду здобувачів освіти			2	**2**
		8.1.4.	Запобігання та протидія проявам насильства			2	**2**
		8.1.5.	Взаємодія соціального педагога з батьками учнів			2	**2**
		8.1.6.	Розвиток стресостійкості та життєстійкості у здобувачів освіти			2	**2**
			Варіативні фахові модулі			*15*	***15***
		8.2.	Формування навичок безпечної поведінки здобувачів освіти			15	**15**
		8.3.	Психічний стрес та його ознаки у дітей та дорослих				

		8.4.	Організація освітнього процесу для дітей з особливими потребами				
		8.5.	Особливості цифрової трансформації в умовах НУШ				
		8.6.	Особливості педагогічної взаємодії з учнями цифрового покоління				
		8.7.	Особливості викладання етики у закладі загальної середньої освіти				
		8.8.	Освітня діяльність педагогічного працівника у вимірі ціннісного ставлення до себе, інших, закону, праці, довкілля				
		8.9.	«Дизайн-мислення» для досягнення професійного акме педагогів				
		8.10.	Ділове спілкування як інструмент професійного зростання педагога				
		8.11.	Психосоціальна підтримка ментального здоров'я та благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики				
		9.	**Діагностико-аналітичний модуль**			**7**	**7**
		9.1.	Залік з педагогіки та психології сучасної освіти			2	**2**
		9.2.	Конференція з обміну досвідом			4	**4**
		9.3.	Вхідне та вихідне діагностування			1	**1**
			Разом:	**20**	**4**	**66**	**90**
7.	**Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС**	90 год / 3 кредити ЄКТС					
8.	**Форма підвищення кваліфікації**	Очна, очно-дистанційна, навчання за дистанційною формою з використанням дистанційних технологій у синхронному або асинхронному режимі					
9.	**Вид підвищення кваліфікації**	Навчання за освітньою програмою підвищення кваліфікації					
10.	**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться**	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05, ЗК.06, ЗК.07, ЗК.08, ЗК.09 Професійні компетентності: А Психологічна профілактика (А1, А2, А3, А4); Б Психологічна просвіта (Б1, Б2, Б3, Б4); В Психологічна діагностика (В1, В2, В3, В4); Г Психологічна допомога (Г1, Г2); Ґ Професійний розвиток (Ґ1, Ґ2, Ґ3, Ґ4); Д Співпраця (Д1, Д2, Д3);					

		Е Організаційно-методична діяльність (Е1, Е2)
11.	**Очікувані результати**	Удосконалення загальних та професійних компетентностей
12.	**Особа (особи), які виконують освітню програму**	Брайченко Т.В., Артеменко Т.Б., Харитонова С.М., Якухіна Н.О., Андрющенко Т.К., Басик В.В., Дзюбак Р.М., Зоря Ю.М., Качкар Є.В., Криницька О.Ю., Крутенко О.В., Окорокова Н.М., Піковець Н.В., Руденко І.М., Теслюк П.В., Ткаченко О.О., Черкашина Т.В., Шемшур В.М., Ющенко Л.О.
13.	**Строки виконання програми**	Календарний рік
14.	**Місце виконання освітньої програми**	Комунальний навчальний заклад «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» (вул. Бидгощська, 38/1, м. Черкаси, 18003)
15.	**Вартість надання освітньої послуги**	Собівартість обраховується в залежності від наповнення груп згідно з вимогами чинного законодавства
16.	**Мінімальна та максимальна кількість осіб у групі**	25-30 осіб
17.	**Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації**	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
18.	**Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті**	сайт: http://oipopp.ed-sp.net/?q=node/52681, програма: https://bit.ly/3urimia

Модуль 1. Актуальні аспекти організації освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення реформи загальної середньої освіти.

Законодавство в галузі освіти. Цілісне бачення реформи «Нова українська школа». Оновлення змісту освіти. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Структура Державного стандарту базової середньої освіти. Ціннісні орієнтири базової освіти. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. Освітня програма закладу: структура та зміст. Річний навчальний план. Впливи реформування на освітній процес. Організація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Обмін кращими практиками щодо реалізації Концепції НУШ в умовах сьогодення.

Тема 1.2. Інноваційні підходи до навчання в Новій українській школі.

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Сучасні підходи до навчання в НУШ: діяльнісний, інтегрований, ціннісний тощо, їх інструменти реалізації в педагогічній діяльності. Дидактичні принципи навчання учнів у НУШ. Результати моніторингових досліджень реформування «Нова українська школа».

Тема 1.3. Сучасні види навчання.

Проблемне і проєктне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти, спільні й відмінні риси. Реалізація підходів до організації сучасного освітнього процесу в умовах змішаного навчання. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Тема 1.4. Менеджмент навчання.

Індивідуальна освітня траєкторія здобувачів освіти. Стратегія формування освітньої мотивації суб'єкта учіння Становлення цілеспрямованої мотиваційної активності суб'єкта учіння. Ефективний план уроку (основи тайм-менеджменту, чіткі та зрозумілі інструкції, елементи кінезіології). Конструювання освітнього контенту з огляду на «кліпове» мислення учнів.

Тема 1.5. Навички XXI століття для успішної самореалізації особистості.

Комплекс здібностей, необхідних особистості для успіху в умовах сучасного глобалізованого інформаційного світу. Емоційний інтелект учасників освітнього процесу. Комунікативні навички та навички співробітництва. Розвиток критичного мислення для нестандартного розв'язування проблем. Критичне мислення як складова ментальної культури педагога у вимірі ціннісного ставлення до себе, інших, закону, праці. Стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки та Я-концепції в цілому.

Тема 1.6. Системний аналіз освітнього процесу.

Поняття системного аналізу в освітньому процесі. Інструменти системного аналізу PEST-, SWOT- та GAP-аналізи та їх місце в комплексному плануванні освітнього процесу. Методика та технології проведення системного аналізу. Формування комплексного плану удосконалення освітнього процесу на основі системного аналізу.

Тема 1.7. Рефлексія в освітньому процесі.

Поняття та механізми педагогічної рефлексії. Створення рефлексивного середовища. Значення рефлексії в педагогічній діяльності. Рефлексія на різних етапах уроку. Засоби педагогічної рефлексії. Система методів, оптимальних для активізації інтелектуальної, емоційної, фізичної рефлексії учнів. Цифрові інструменти для оцінювання, зворотного зв'язку та рефлексії навчання.

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері базової середньої освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- сутності основних ідей, принципів побудови Державного стандарту повної загальної середньої освіти;
- структури та змісту типової освітньої програми та освітньої програми закладу освіти, типового навчального плану та річного навчального плану;
- сутнісних характеристик сучасних підходів до навчання в Новій українській школі;

- спільних і відмінних рис проблемного й проєктного навчання;
- методів кооперативного навчання та формування колективної відповідальності;
- сутності та принципів діяльнісного підходу в навчанні та інструменти його реалізації в освітньому процесі;
- ознак поверхневого й глибинного навчань;
- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- інструментів системного аналізу освітнього процесу;
- механізмів педагогічної рефлексії і необхідності її проведення на різних етапах уроку;
- інструментів інтелектуальної, емоційної, фізичної рефлексії учнів.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- визначати предметний зміст і послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту базової середньої освіти, типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (освітніх програм, укладених науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності, що затверджені у відповідному порядку), модельних навчальних програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб;
- реалізовувати сучасні підходи до організації освітнього процесу в умовах очного дистанційного й змішаного навчання;
- формувати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння;
- конструювати освітній контент з урахуванням новітніх видів навчання;
- добирати ефективні методи формування колективної відповідальності, розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- розробляти стратегію формування освітньої мотивації суб'єкта учіння;
- використовувати інструменти системного аналізу освітнього процесу;
- планувати й вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію учня;
- створювати рефлексивне навчальне середовище.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- морально-етичні: самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- соціально-політичні: патріотизм, свобода, демократія, культурне різноманіття, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність, культурне різноманіття.

Модуль 2. Професійний розвиток педагога в умовах Нової української школи

Тема 2.1. Виклики й можливості професійного розвитку педагогічних працівників.

Безперервний професійний розвиток: виклики та можливості. Професійний стандарт як дорожня карта професійного розвитку вчителя. Використання можливостей електронних цифрових ресурсів у процесі професійного розвитку педагогів.

Тема 2.2. Професійна ідентичність педагога.

Концепції професійного розвитку через призму професійної ідентичності. Алгоритм набуття ідентичності учителя: вітчизняний та закордонний досвід. Нові соціально-професійні ролі й завдання вчителя в контексті НУШ. Рольова карта викладацької діяльності. Педагогічна діяльність учителя у рамках розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти.

Тема 2.3. Континуум формування професійних компетентностей педагога.

Формування професійних компетентностей учителя у процесі педагогічної практики. Складові професійної компетентності педагога. Рівні формування компетентностей учителя. Педагогічне партнерство. Моделі зміни поведінки.

Тема. 2.4. Комунікативна культура педагога.

Комунікація як складова ціннісного підходу. Сучасні форми і методи комунікації, співпраці та взаємодії, зокрема, із використанням цифрових технологій. Основні заходи забезпечення успішних комунікацій. Усна та письмова форма комунікації. Правила ведення письмової комунікації. Особливості ведення усної комунікації Комунікативна культура суб'єкта педагогічної діяльності у вимірі ціннісного ставлення до себе та інших.

Тема 2.5. Дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності педагога.

Сутність поняття академічної доброчесності, нормативне законодавство. Основі принципи впровадження академічної доброчесності. Фундаментальні цінності академічної доброчесності. Основі порушення академічної доброчесності. Відповідальність учасників освітнього процесу за порушення академічної доброчесності. Розроблення положення про академічну доброчесність.

Тема 2.6. Підтримка педагога на різних етапах професійного розвитку

Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку педагогів. Ключові принципи, мета, завдання та форми проведення супервізії. Етапи, функції, види супервізії. Успішна комунікація в наставництві. Роль і відповідальність наставника. Стилі взаємодії між наставником і педагогом. Навички спілкування, необхідні для наставництва. Елементи конструктивізму в процесі наставництва.

Тема 2.7. Рефлексія професійного розвитку педагога.

Поняття рефлексії: її сутність, функції та форми. Механізми педагогічної рефлексії. Значення рефлексії в педагогічній діяльності. Засоби педагогічної рефлексії. Рефлексія і професійний саморозвиток в умовах соціокультурного запиту. Сутність і структура рефлексивної компетентності педагога. Система методів, оптимальних для активізації професійної рефлексії педагога.

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- структури та змісту Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»;
- існуючих можливостей і ресурсів у сфері професійного розвитку педагогів;
- соціально-професійних ролей учителя: фасилітатора, тьютора, коуча, медіатора;
- складових професійної компетентності педагога;
- сучасних форм і методів комунікації,
- положень академічної доброчесності;
- вимог щодо педагогічної діяльності вчителя у рамках розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти;
- способів підтримки вчителя на різних етапах професійного розвитку;
- педагогіки партнерства;
- засобів педагогічної рефлексії.

Уміння:

- враховувати у власному професійному розвитку зміни в системі освіти, її законодавчому забезпеченні, у діяльності закладу освіти;
- використовувати різні методи для виявлення потреб у професійному розвитку;
- використовувати різні соціально-професійні ролі педагога (фасилітатор, тьютор, коуч, модератор, медіатор);
- отримувати й надавати зворотний зв'язок щодо професійної діяльності;
- здійснювати свідомий вибір існуючих ресурсів у сфері професійного розвитку відповідно до індивідуальних потреб та потреб закладу освіти;
- використовувати сучасні форми і методи комунікації,
- здійснювати освітню діяльність на засадах академічної доброчесності;
- користуватися різними способами підтримки в процесі професійного розвитку;
- досліджувати власну професійну діяльність;
- здійснювати рефлексію власної професійної діяльності.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення професійної ідентичності учителя НУШ;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- усвідомлення цінності підтримки учителя на різних етапах професійного розвитку.

Модуль 3. Психологічний супровід освітнього процесу в Новій українській школі

Тема 3.1. Розвиток емоційного інтелекту учасників освітнього процесу.

Поняття «емоційний інтелект», «травматичний стрес», «емоційно-вольова саморегуляція», «психосоматика». Складові емоційного інтелекту. Усвідомлення емоційних станів та почуттів. Аналіз причин емоційних станів та почуттів. Конструктивні (екологічні) способи розслаблення та зняття стресової напруги. Алгоритм роботи з тривожними думками. Час змін – час для руйнування ілюзій та зміни світогляду. Відновлення стану внутрішньої рівноваги, розвиток психологічної стійкості та резильєнтності.

Тема 3.2. Розвиток психологічної компетентності педагогічного працівника.

Основні поняття і визначення проблеми спілкування. Психологічні способи впливу в процесі педагогічного спілкування. Психологічні особливості вербальної і невербальної комунікації. Конфлікт як особливий вид взаємодії. Техніки вирівнювання напруги у ситуації конфліктної взаємодії.

Тема 3.3. Створення психологічно безпечного освітнього середовища

Поняття безпечного і здорового освітнього середовища. Причини недостатнього рівня розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. Указ Президента України Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. Цілі, завдання, очікувані результати реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Умови розбудови безпечного і здорового освітнього середовища. Особливості спілкування дорослих, що актуалізують агресивну поведінку учнів. Спілкування як фактор психопрофілактики агресивної поведінки учнівської молоді. Організаційні аспекти протидії булінгу в закладі освіти.

Тема 3.4. Запобігання професійному та емоційному вигоранню педагогічних працівників.

Поняття «професійний стрес», «професійне вигорання», «емоційне вигорання», «травматичний стрес», «мислення зростання», «ресурс». Складові професійного вигорання: мотиваційне, емоційне. фізичне. Причини професійного вигорання. Емоційне вигорання та вплив стресу на емоційну, поведінкову, когнітивну сфери людини. Активності, які допомагають бути в ресурсі, сприяють поведінковій активації. Діапазон методів та способів зняття нервово-м’язової напруги та зниження рівня стресової тривоги: дихальна гімнастика, нервово-м'язова релаксація, техніки заземлення та постукування. Медитація як техніка оздоровлення організму. Різновиди техніки «Щоденник».

Очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

- емоційного інтелекту та його складових;
- психологічних основ емоційно-вольової саморегуляції;
- принципів цілісності душі та тіла людини, фізичного та психічного;
- стресових емоційних станів та екологічних (конструктивних) способів вираження емоцій;
- алгоритму роботи з тривожними думками;
- важливості самоусвідомлення та напрацювання навичок емоційно-вольової саморегуляції в професійній діяльності педагогів;
- наслідків впливу стресових емоцій на стосунки з оточуючими та здоров’я педагога;
- психологічних особливостей різних видів спілкування;
- правил і технік конструктивної комунікації;

- можливостей діагностування та попередження конфліктів у педагогічній взаємодії;
- проблемних зон щодо налагодження безконфліктної професійної та особистої взаємодії;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності.

Уміння:

- відновлювати психічну рівновагу та перебувати у ресурсі;
- застосовувати психологічні методи та техніки саморегуляції: керувати диханням, тонусом м'язів, техніки заземлення, постукування; трансформувати тривожні думки та самостійно знижувати стан внутрішньої тривоги;
- створювати психологічно безпечний освітній простір;
- уживати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- моделювати ситуації, що потребують критичного мислення й нестандартного розв'язання проблем;
- вибудовувати діалогове навчання з усіма учасниками освітнього процесу як рівноправними партнерами;
- здатність працювати в команді з усіма учасниками освітнього процесу;
- надавати психосоціальну підтримку в кризових умовах/ситуаціях.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність;
- педагогіка партнерства.

Модуль 4. Безпечне освітнє середовище в мирний час та в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 4.1. Правила поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Комплекс заходів, які реалізуються в мирний час та під час воєнного стану, що спрямовані на захист населення, територій, навколишнього природного середовища, майна, матеріальних цінностей від надзвичайних ситуацій та інших небезпечних подій. Дії посадових осіб закладів освіти щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Основні аспекти функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, повноваження та обов'язки посадових осіб при організації евакуаційних заходів.

Тема 4.2. Дії у разі виникнення надзвичайних ситуацій. Домедична допомога: ключові аспекти.

Основні завдання єдиної державної системи цивільного захисту. Дії у разі виникнення надзвичайних ситуацій, сигнали оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, інформування про фактичну обстановку і вжиті заходи.

Алгоритми надання домедичної допомоги та правила дотримання особистої гігієни.

Тема 4.3. Мінна безпека. Правила поведінки з вибухонебезпечними предметами.

Перелік та види вибухонебезпечних предметів (ВНП). Прилади, що дозволяють розпізнати ВНП, та алгоритм дій у разі їх виявлення.

Очікувані результати за модулем 4 охоплюють:

Знання й розуміння:

- спеціальних компетенцій у сфері виживання в різних умовах,
- формування свідомого і відповідального ставлення до особистої безпеки та безпеки оточуючих,
- здатність зберігати життя і здоров'я в несприятливих, загрозливих для життя умовах,
- надання допомоги постраждалим у різних ситуаціях.
- правила поведінки в зоні надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Уміння:

- аргументовано використовувати положення нормативно-правової бази у сфері

цивільного захисту;
- оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства,
- провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту себе і оточуючих в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень;
- ідентифікувати небезпечні чинники природного, техногенного, соціального та військового характеру і віднайти шляхи відвернення їх вражаючої дії використовуючи ймовірнісні структурно-логічні моделі.

Диспозиції (цінності, ставлення):
- здатність володіти культурою безпеки і ризик-орієнтованим мисленням, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети у житті й діяльності;
- усвідомлення необхідності орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення безпеки, обґрунтовано обирати методи захисту людини від небезпек різного походження;
- готовність свідомо обирати оптимальні режими, умови, параметри трудового процесу.
- володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі забезпечення безпеки в умовах виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру та в умовах воєнного стану, бути здатним застосовувати їх до професійної діяльності на межі предметних галузей.

Модуль 5. STEM в умовах модернізації системи освіти

Тема 5.1. STEM-освіта: моделі, технології, практика.

STEM-орієнтований підхід в освітньому процесі як актуальний напрям модернізації системи освіти. Формування професійних компетентностей педагогів, спрямованих на реалізацію Концепції Нової української школи, ознайомлення педагогів з поняттям STEM-освіти. Основні науково-методичні та практичні підходи до впровадження STEM в умовах розвитку цифрового суспільства. Можливі моделі запровадження STEM-підходу в умовах закладу освіти.

Тема 5.2. Віртуальна та доповнена реальність як технології STEM-освіти.

Особливості застосування AR/VR технологій в освіті. Мобільні додатки, онлайн-заняття та віртуальна реальність як новітні освітні технології. Формування системи базових знань, практичних умінь і навичок застосування технологій віртуальної та доповненої реальності в освітньому процесі.

Тема 5.3. Цифрові інтерактивні платформи як засоби STEM-освіти.

Можливості застосування цифрових інтерактивних платформ на різних етапах засвоєння навчального матеріалу. Формування системи базових знань, практичних умінь і навичок систематичного та логічного застосування цифрових інструментів, інтерактивних платформ та цифрових технологій у професійній діяльності.

Очікувані результати за модулем 5 охоплюють:

Знання й розуміння:
- сутності і значення STEM-технологій для розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- **усвідомлення** особливостей сучасних STEM-технологій та спроможність аналізувати STEM-засоби.

Уміння:
- організовувати освітню діяльність із застосуванням STEM-технологій та STEM-засобів;

- поєднувати різні форми, методи та прийоми роботи при організації проєктної діяльності.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність до застосування STEM-технологій та STEM-засобів під час проведення різних форм навчальних занять у контексті цифровізації освітнього процесу
- готовність до реалізації загально-професійних потреб особистості засобами STEM-технологій;
- готовність самостійно впроваджувати STEM-проєкти в практику освітньої діяльності.

Модуль 6. Освіта дітей з особливими потребами

Тема 6.1. Нормативно-правове забезпечення щодо організації інклюзивного навчання в Україні.

Законодавство України щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на інклюзивну освіту. Особливості застосування універсального дизайну та безбар`єрного доступу в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 6.2. Актуальні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика прояву, рівень підтримки. Індивідуальна програма розвитку як інструмент для індивідуалізації процесу навчання дітей з особливими освітніми потребами. Діяльність команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

Очікувані результати за модулем 6 охоплюють:

Знання й розуміння:

- основних підходів до організації освітнього процесу;
- принципів побудови та планування індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами;
- основних понять: «особа з особливими потребами», «інклюзивне навчання», «універсальний дизайн», «індивідуальна траєкторія розвитку», «психолого-педагогічний супровід (підтримка)»;
- здатність до визначення сильних сторін дітей з особливими освітніми потребами;
- принципів оцінювальної діяльності на основі цілей та критеріїв;
- ролей і завдань усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами;
- принципів універсального дизайну в навчанні та стратегій розумного пристосування.

Уміння:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до інклюзивного навчання;
- визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості дітей з особливими освітніми потребами;
- створювати безбар'єрне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище;
- визначати сильні сторони дітей з особливими освітніми потребами;
- застосовувати різні види оцінювання;
- застосовувати принципи універсального дизайну в навчанні та стратегії розумного пристосування з метою забезпечення додаткових потреб учнів в освітньому процесі.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- професійна мобільність та гнучкість;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;
- просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Модуль 7. Цифрові технології в освітньому процесі

Тема 7.1. Інформаційно-комунікаційні технології в НУШ.

Класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кібератаки, онлайн-злочини, методи захисту від них; правові та етичні норми використання цифрових технологій та сервісів; основні правила безпечної поведінки в мережі інтернет.

Тема 7.2. Електронні (цифрові) ресурси.

Ефективність обраних електронних (цифрових) ресурсів та їх використання для досягнення навчальних цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки та потреб здобувачів освіти. Використання електронних (цифрових) освітніх ресурсів та сервісів для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти.

Очікувані результати за модулем 7 охоплюють:

Знання й розуміння:

- вітчизняного та міжнародного нормативно-правового забезпечення цифровізації суспільства та освіти;
- особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах відкритої освіти за допомогою дистанційних платформ;
- ознак кібератак, онлайн-злочинів, методів захисту від них; правових та етичних норм використання цифрових технологій та сервісів; основних правил безпечної поведінки в мережі інтернет;
- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Уміння:

- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу та контролю його якості, залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організації;
- відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських, розпізнавати маніпулятивні впливи, що здійснюються через глобальну мережу інтернет та засоби масової інформації;
- добирати та використовувати цифрові інструменти для професійного спілкування та спілкування з учасниками освітнього процесу;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- модифікувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням дозволів та ліцензій, створювати (враховуючи потреби здобувачів освіти) нові, здійснювати їх захист, надавати доступ до них здобувачам освіти;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти;
- використовувати професійні онлайн-спільноти для професійного розвитку та реалізації професійних ідей та проєктів; а також цифрові інструменти для професійного спілкування.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов’язаних з використанням цифрових технологій;

- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів;
- мотивація до проєктування, створення, поширення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів для власної педагогічної діяльності.

Модуль 8. Фахова підготовка в контексті сучасних вимог.

Інваріантний фаховий модуль 8.1. Діяльність соціального педагога в закладі та/або установі освіти

Тема 8.1.1. Нормативно-правове забезпечення діяльності соціального педагога.

Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність психологічної служби в системі освіти України, зокрема, соціальних педагогів. Нормативна база функціонування психологічної служби закладу освіти. Вимоги до ведення обов'язкової документації. Діяльність в умовах дистанційного навчання.

Тема 8.1.2. Напрями та зміст соціально-педагогічної діяльності.

Положення про психологічну службу у системі освіти України. Планування роботи та характеристика основних напрямів діяльності соціального педагога, їх змістове наповнення. Реалізація напрямів діяльності. Застосування циклограми як ефективного методу організації діяльності соціального педагога закладу освіти.

Тема 8.1.3. Вивчення адаптаційного періоду здобувачів освіти.

Адаптація та її види. Особливості шкільної адаптації. Етапи адаптаційного процесу. Чинники, що впливають на характер та тривалість адаптаційного періоду. Рівні адаптаційного процесу. Ознаки порушення адаптації здобувачів освіти. Рекомендації для педагогічних працівників та батьків щодо профілактики дезадаптації учнів.

Тема 8.1.4. Запобігання та протидія проявам насильства.

Нормативно-правові документи з попередження та протидії проявам насильства в Україні. Чинники насильства. Суб'єкти та об'єкти насильства. Види й форми насильства в закладі освіти. Булінг, його стадії. Алгоритм виявлення та реагування на випадки насильства.

Тема 8.1.5. Взаємодія соціального педагога з батьками учнів.

Сім'я – інститут соціального виховання підростаючого покоління. Соціальна взаємодія школи та сім'ї у процесі соціалізації дитини. Завдання, напрями та основний зміст соціально-педагогічної діяльності з сім'єю. Напрями та форми роботи з різними типами сімей. Соціально-педагогічна діяльність із дітьми та сім'ями, які опинились в складних життєвих обставинах.

Тема 8.1.6. Розвиток стресостійкості та життєстійкості у здобувачів освіти.

Поняття «стрес», «стресостійкості», «емоційна стійкість», «резилієнс». Фізичні, емоційні, когнітивні, поведінкові ознаки стресу у дітей. Формування і розвиток стресостійкості. Основні фактори розвитку та складники резилієнс у дітей. Вправи і техніки, спрямовані на розвиток стресостійкості.

Очікувані результати за інваріантним фаховим модулем 8.1 охоплюють:

Знання і розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти;
- нормативно-правових основ, законодавчих актів у сфері освіти;
- сутності Концепції Нової української школи;
- нормативно-правових актів, що регулюють діяльність психологічної служби в системі освіти України, зокрема, соціальних педагогів;
- складових професійної компетентності педагога;
- сучасних форм і методів комунікації;
- фахових методик та технологій;
- інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності здобувачів освіти.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- реалізовувати сучасні підходи до організації освітнього процесу в умовах очного, дистанційного й змішаного навчання;
- формувати в учнів ключові компетентності та наскрізні вміння;
- створювати модель безпечної і дружньої до дитини школи у закладі та/або установі освіти;
- визначати актуальні напрямки діяльності та завдання за напрямками;
- планувати роботу, обирати необхідний інструментарій;
- застосувати сучасні технології для організації ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу;
- налагоджувати взаємодію суб'єктів виявлення та/або організації соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування), домашнього насильства;

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність.

Варіативні фахові модулі

Варіативний фаховий модуль 8.2. Формування навичок безпечної поведінки у здобувачів освіти

Тема Міжнародне та національне законодавство з питань формування безпечної поведінки здобувачів освіти (2 год).

Нормативні документи з питань формування безпечної поведінки здобувачів освіти. Конвенція про права дитини, Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Указ Президента України від 25.05 2020 №195/2020 «Про національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі».

Тема Тематичні напрями та зміст заходів з формування безпечної поведінки (2 год).

Визначення основних понять. Основні компоненти безпечної поведінки: передбачення небезпеки, запобігання впливу небезпеки; подолання небезпеки; створення режиму безпеки. Зміст заходів з формування безпечної поведінки, що передбачає уявлення про небезпеки, ознайомлення з правилами поведінки, оволодіння безпечними моделями поведінки. Тематичні напрями формування безпечної поведінки.

Тема Навички безпечної поведінки учня у ставленні до самого себе (2 год).

Характерні поведінкові особливості дітей та підлітків. Самоусвідомлення особистості. Адекватна та неадекватна самооцінка. Кризові періоди підліткового віку та шляхи їх подолання. Хобі-реакції, ризикова поведінка, екстремальні види діяльності дітей та підлітків. Емоційна саморегуляція (самоконтроль).

Тема Безпечна поведінка дітей в соціумі (2 год).

Безпечне, стабільне та розвиваюче середовище сімейного оточення - одна з основних умов повноцінного розвитку та благополуччя дітей. Створення умов безпечного освітнього середовища. Підвищення рівня культури безпечної, здорової поведінки, ненасильницької взаємодії у дітей та інших учасників освітнього процесу. Протидія проявам насильства та жорстокого поводження щодо дітей.

Тема Безпека в інтернеті (2 год).

Уявлення про небезпеки та ризики, які існують при використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Класифікація загроз в Інтернеті. Розвиток базових компетенцій безпечної поведінки підлітків в Інтернеті: «Розуміння застосування поняття «права людини онлайн», «Електронна участь», «Збереження здоров'я під час роботи з цифровими пристроями», «Звернення по допомогу та захист». Створення середовища соціального

партнерства між батьками, педагогами та підлітками щодо формування безпечної поведінки в Інтернеті.

Тема Профілактика суїцидальної поведінки (2 год).

Суїцид та суїцидальна поведінка. Види суїциду. Особливості дитячого суїциду. Фактори ризику, що можуть стати причиною дитячого і підліткового суїциду. Психологічна криза як чинник суїциду. Типи суїцидальної поведінки. Основні індикатори суїциду.

Тема Попередження торгівлі людьми (3 год).

Явище торгівлі людьми в соціальному та правовому контексті. Основні державні документи щодо протидії торгівлі людьми (у тому числі дітьми) та організації профілактичної роботи. Когнітивний, емоційний і поведінковий критерії та показники рівнів профілактики торгівлі дітьми. Характеристика видів профілактики торгівлі дітьми. Соціально-педагогічні умови профілактики торгівлі людьми та шляхи їх забезпечення.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.2. охоплюють:

Знання і розуміння:

- нормативної бази становлення безпечного і здорового освітнього середовища, формування навичок безпечної поведінки;
- понять «безпека», «безпечна поведінка», «компоненти безпечної поведінки»;
- відповідних тематичних напрямів формування безпечної поведінки здобувачів освіти;
- вікових особливостей дітей та підлітків;
- аналізу реакції дорослих на поведінку дитини для підтримання контакту й побудови ефективної взаємодії;

Уміння:

- здійснювати комплексний підхід у просвітницько-профілактичній діяльності за відповідними тематичними напрямами формування безпечної поведінки;
- формувати свідоме і відповідальне ставлення учнів до особистої безпеки та безпеки оточуючих;
- проводити заходи щодо формування навичок безпечної поведінки дітей у різноманітних небезпечних ситуаціях та можливості їх попередження;
- згуртовувати дитячий колектив;
- створювати в учнівському середовищі атмосферу прийняття, доброзичливості, відкритості, взаєморозуміння і підтримки.
- надавати психосоціальну підтримку з подолання стресу та зміцнення стійкості.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- самопізнання,
- саморегуляція (самоконтроль),
- командна взаємодія,
- комунікативна компетентність.

Варіативний фаховий модуль 8.3. Психічний стрес та його ознаки у дітей та дорослих

Тема. Вікові особливості гострих стресових реакцій (2 год).

Психічний стрес. Психічні, фізіологічні та соціальні прояви посттравматичного стресу у дітей різних вікових груп. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Стійкість до стресу.

Тема. Психодіагностика стресу (2 год).

Поняття та критерії діагностики посттравматичного стресового розладу. Кількісні інструменти дослідження стресу. Дитячий опитувальник психосоціального дистресу (CPDS, для дітей віком 7-18 років). Шкала оцінки впливу події (IES-R, для дітей віком 6-18 років). Батьківська анкета оцінки рівня стресу у дитини (для оцінки дітей від 6 до 18 років). Опитник «Сильні та слабкі сторони» (SDQ) - версія для батьків та вчителів (для оцінки дітей від 4 до 18 років).

Тема. Психологічне відновлення учнів (2 год).

Встановлення контакту. Вивчення потреб. Навички керування посттравматичними реакціями. Навички переформулювання негативних думок. Навички вирішення проблемних ситуацій. Сприяння психосоціальному благополуччю за допомогою спорту та фізичних вправ. Принципи групової фасилітації.

Тема. Попередження стресу та розвиток стресостійкості у здобувачів освіти (2 год).

Умови запобігання та психологічна готовність протистояти стресу. Способи та прийоми подолання стрессу. Допомога при стресі.

Тема. Налагодження ефективної взаємодії з дітьми (2 год).

Особливості комунікативної діяльності дітей. Вікова динаміка особистісної взаємодії. Формування навичок взаємодії між учасниками освітнього процесу. Соціальна адаптація дитини, її підтримка в процесі соціалізації.

Тема. Психолого-педагогічна просвіта батьків (2 год).

Активні форми та методи роботи з батьками. Тренінги батьківської компетентності партнерського спілкування, креативності. Групові дискусії. Батьківство і батьківські позиції. Вплив батьків на розвиток особистості дитини. Проблемна родина. Психологічна допомога сім'ї.

Тема. Принципи надання первинної психологічної допомоги (3 год).

Особливості надання первинної психологічної допомоги у закладі освіти. Встановлення контакту. Комфорт та безпека. Стабілізація психічного стану. Практична підтримка. Стратегії подолання стресу.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.3 охоплюють:

Знання й розуміння:

- правил і технік конструктивної комунікації;
- основ нейробіології стресу;
- реакції на травматичні події у дитини та дорослого;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- просвітницько-профілактичної роботи;
- специфіки потреб різних категорій і вікових груп;
- особливостей встановлення контакту та орієнтації на потреби дитини;
- принципів первинної психологічної допомоги;
- принципів кризового консультування

Уміння:

- створювати психологічно безпечний освітній простір;
- застосовувати превентивні заходи щодо конфліктів і булінгу;
- володіти навичками активного слухання;
- зберігати стійкість до стресів у спілкуванні;
- визначати мету комунікації,
- застосовувати ефективні стратегії спілкування,
- емоційно налаштовуватися на спілкування з іншими;
- працювати в команді з усіма учасниками освітнього процесу;
- розпізнавати ознаки психологічного стресу і психотравми;
- використовувати ефективні форми та методи надання першої психологічної допомоги;
- здійснювати діагностико-прогностичну діяльність у питанні негативного впливу психологічної травми на дітей та їхні родини.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- самоповага та повага до інших людей
- справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу.

Варіативний фаховий модуль 8.4. Організація освітнього процесу для дітей з особливими потребами

Тема. Нормативні та методологічні основи забезпечення інклюзивного освітнього середовища (2 год).

Законодавство України щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на інклюзивну освіту. Поняття «особливі освітні потреби». Аналіз змісту поняття «виключення», «сегрегація», «інтеграція». Завдання та принципи інклюзивної освіти.

Тема. Деонтологія інклюзивної освіти (2 год).

Поняття «деонтологія інклюзивної освіти». Вимоги до моральності, професійного обов'язку та професійної поведінки вчителя в інклюзивному класі. Готовність педагогічного працівника працювати з дитиною з особливими освітніми потребами.

Тема. Діти з особливими освітніми потребами (2 год).

Зміни та модифікації у вікових періодах розвитку. Категорії дітей з особливими освітніми потребами та їх характеристика. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини у соціумі.

Тема. Індивідуальна програма розвитку (2 год).

Алгоритм розроблення та змістове наповнення програми, враховуючи фізичний, мовленнєвий, когнітивний, емоційний розвиток дитини з особливими освітніми потребами. Адаптація та модифікація змісту навчальних матеріалів.

Тема. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі (2 год).

Диференційований та індивідуальний підходи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Концепції, які орієнтовані на індивідуальний підхід у процесі навчання в інклюзивному освітньому середовищі. Психолого-педагогічні аспекти оцінювання учнів.

Тема. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (2 год).

Основні завдання та функції команди психолого-педагогічного супроводу. Склад та організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу. Міжвідомче партнерство з питань допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

Тема. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища (3 год).

Принципи універсального дизайну. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Архітектурна доступність, розумне пристосування. Ресурсна кімната.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.4 охоплюють:

Знання й розуміння:

- основних підходів до організації освітнього процесу в закладі освіти;
- принципів побудови та планування індивідуальної освітньої траєкторії дитини з особливими освітніми потребами;
- основних понять: «особа з особливими освітніми потребами», «інклюзивне навчання», «універсальний дизайн», «індивідуальна траєкторія розвитку», «індивідуальна програма розвитку», «безбар`єрний доступ», «психолого-педагогічний супровід (підтримка)»;
- здатність до визначення сильних сторін дітей з особливими освітніми потребами;
- принципів оцінювальної діяльності на основі цілей та критеріїв;
- ролей і завдань усіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами;
- здатність до ефективної міжособистісної взаємодії з колегами, дітьми та їхніми батьками в інклюзивному освітньому просторі;
- принципів універсального дизайну в навчанні та стратегій розумного пристосування.

Уміння:

- організовувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до інклюзивного навчання;

- визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості дітей з особливими освітніми потребами;
- розробляти індивідуальну програму розвитку дитини, враховуючи її фізичний, когнітивний, емоційний розвиток;
- створювати безбар'єрне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище;
- володіти методами оцінювання, спираючись на сильні сторони дитини з особливими освітніми потребами;
- застосовувати різні види оцінювання;
- застосовувати принципи універсального дизайну в навчанні та стратегії розумного пристосування з метою забезпечення додаткових потреб учнів в освітньому процесі.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- професійна мобільність та гнучкість;
- відданість ідеї щодо значущої участі в освітньому процесі усіх учнів, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами;
- просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність).

Варіативний фаховий модуль 8.5. Особливості цифрової трансформації в умовах НУШ

Тема. Інформаційно-комунікаційні технології в НУШ (2 год).

Діджиталізація. Технологія проведення вебінарів. Особливості інтерактивних уроків. Медіаграмотність.

Тема. Формувальне оцінювання та ІКТ-інструментарій (2 год).

Сервіси формувального оцінювання. Анонімне оцінювання. Типи тестування. Отримання відповідей від учнів. Інтерактивне тестування.

Тема. Кібербезпека (2 год).

Побудова безпечного освітнього середовища. Вправи з основ інформаційної гігієни. Налаштування ПК та браузера. Антивірус: за та проти. Ліцензування та автентифікація програмного забезпечення.

Тема. Програмні засоби для успішного дистанційного навчання (2 год).

Інструменти віддаленого доступу до ПК учня. Налаштування програмного забезпечення. Програмні засоби на мобільний телефон.

Тема. Хмарні технології (2 год).

Теорія хмарних технологій. Особливості роботи та порівняння середовищ. Сайти, опитування, інтерактивні дошки, презентації, документи. Спільна робота.

Тема. Проєктна діяльність за допомогою ІКТ-інструментарію (2 год).

Поєднання хмарних технологій, формувального оцінювання, кібербезпеки та ін. Особливості та відмінності різноманітних платформ.

Тема. Гейміфікація навчання та створення власних вправ, тестів, інтерактиву (3 год).

Створення матеріалу до очного та дистанційного уроку. Домашні завдання – це весело. Аналіз різноманітних ігрових платформ. Впровадження формувального оцінювання в елементи гейміфікації навчання.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.5 охоплюють:

Знання й розуміння:

- вітчизняного та міжнародного нормативно-правового забезпечення цифровізації суспільства та освіти;
- особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах відкритої освіти за допомогою дистанційних платформ;
- ознак кібератак, онлайн-злочинів, методів захисту від них; правових та етичних норм використання цифрових технологій та сервісів; основних правил безпечної поведінки в мережі інтернет;

- класифікації та особливостей використання різних видів електронних ресурсів, наявних національних та регіональних освітніх цифрових ресурсів, у тому числі для підтримки навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Уміння:

- використовувати цифрове освітнє середовище для навчання, моніторингу та контролю його якості, залучати до розбудови цифрового освітнього середовища зацікавлених осіб та організації;
- відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських, розпізнавати маніпулятивні впливи, що здійснюються через глобальну мережу інтернет та засоби масової інформації;
- добирати та використовувати цифрові інструменти для професійного спілкування та спілкування з учасниками освітнього процесу;
- добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) освітні ресурси, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей та їхніх потреб;
- модифікувати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси з урахуванням дозволів та ліцензій, створювати (враховуючи потреби здобувачів освіти) нові, здійснювати їх захист, надавати доступ до них здобувачам освіти;
- використовувати електронні (цифрові) освітні ресурси та сервіси для забезпечення ефективного управління освітнім процесом, взаємодії між учасниками освітнього процесу, підтримки активного та інтерактивного навчання, корекції та адаптації освітнього процесу відповідно до індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти;
- використовувати професійні онлайн-спільноти для професійного розвитку та реалізації професійних ідей та проєктів; а також цифрові інструменти для професійного спілкування.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- здатність критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, розуміння правових та етичних аспектів, пов’язаних з використанням цифрових технологій;
- мотивація до навчання впродовж життя в професійній сфері за допомогою цифрових технологій та електронних (цифрових) освітніх ресурсів;
- мотивація до проєктування, створення, поширення нових електронних (цифрових) освітніх ресурсів для власної педагогічної діяльності.

Варіативний фаховий модуль 8.6. Особливості педагогічної взаємодії з учнями цифрового покоління

Тема. Цифрове покоління у контексті теорії поколінь (2 год).

Інформаційне суспільство як етап розвитку цивілізації. Типологія поколінь у ракурсі соціокультурного простору. Переформатування понятійного мислення у парадигмі кліпової культури. Теорія поколінь як сукупність суспільно-наукових підходів в царинах соціології, філософії та психології. Стратегія конструктивної комунікації в розрізі теорії поколінь.

Тема. Феномен кліпового мислення у контексті навчальної діяльності учня цифрового покоління (3 год).

Кліпове мислення як спосіб пізнання. Ключові ознаки трансформації моделі споживання інформації дітьми інтернет-покоління. Ризики маніпулятивного впливу у реаліях кліпової свідомості. Особливості дистанційної форми навчання в умовах трансформації пізнавальної діяльності цифрового покоління. Психолого-педагогічні особливості дітей, яким притаманне кліпове мислення.

Тема. Переваги кліпового мислення (2 год).

Увага як об’єкт боротьби в інформаційному просторі. Корисні навички взаємодії дітей мережевого покоління з інфомедійним середовищем. Образне мислення, реактивність та

багатозадачність в аспекті корисних умінь під час навчання. Потенційні можливості педагога у процесі створення конструктивної взаємодії з учнями цифрового покоління.

Тема. Методи ефективної педагогічної взаємодії з сучасним учнем (4 год).

Візуалізація та мультимедійність як визначальні фактори взаємодії з віртуальним інформаційним середовищем. Освітні практики активізації переваг кліпового мислення. Візуалізація як основа успішної інтернет-комунікації. Інтеграція змісту навчання як провідний принцип Нової української школи. Методичні прийоми: «системні питання», «перевернута піраміда», побудова структурно-логічних схем, завдання на аналіз явищ, метод прогнозування. Технологія ТВВЗ (теорія розв'язання винахідницьких задач).

Тема. Цифрові інструменти педагогічної комунікації у віртуальному освітньому просторі (4 год).

Інтерактивна робота у веб-сервісах щодо структуризації інформації шляхом її графічного подання. Візуалізація освітнього контенту цифровими інструментами. Авторські цифрові пропозиції навчального контенту.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.6. охоплюють:

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій трансформації пізнавальної діяльності учнів цифрового покоління в інформаційному суспільстві;
- академічної свободи вчителя в організації освітнього процесу;
- проблемних аспектів та переваг кліпового мислення в учнів інтернет-покоління.

Уміння:

- адаптувати методичні прийоми та способи педагогічної взаємодії до особливостей сприйняття інформації сучасними учнями;
- застосовувати міжпредметні зв’язки та інтеграцію навчальних предметів/інтегрованих курсів;
- використовувати в освітньому процесі корисні навички сучасних школярів щодо взаємодії з різноформатним контентом.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- готовність до творчого пошуку методів конструктивної комунікації з учнями інтернет-покоління на засадах педагогіки партнерства;
- професійна мобільність та гнучкість.

Варіативний фаховий модуль 8.7. Особливості викладання етики у закладі загальної середньої освіти

Тема. Етична культура учителя (3 год).

Сутність і структура етичної культури. Етичні категорії. Педагогічний такт як основа професійної діяльності педагога. Авторитет учителя. Маніфест гуманної педагогіки. Кодекс честі і служіння учителя.

Тема. Базові ідеї навчальних курсів морально-етичного спрямування (2 год).

Концепція етичної поведінки і життєдіяльності людини. Ядро загальнолюдських цінностей, які найбільше впливають на якість життя. Етичні принципи життєдіяльності людей в усіх сферах життя, які спрямовані на збереження сприятливих екологічних умов для існування майбутніх поколінь.

Тема. Особливості викладання програм «Етика» для 5-6 класів, які спрямовані на формування світогляду вільної особистості (4 год).

Мета, завдання, принципи побудови модельних програм та курсу морально-етичного спрямування. Пріоритети змісту і структур програм. Шляхи реалізації програм та особливості організації освітнього процесу з предмета. Складові модельної програми: очікувані результати навчання, пропонований зміст навчального предмета, види навчальної діяльності. Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів із соціальної і здоров’язбережувальної освітньої галузі.

Тема. Порівняльний аналіз модельних навчальних програм «Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (2 год).

Концепції побудови програм. Базові знання. Концентр формування соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі, що ґрунтується на базі досягнень початкової школи. Компетентнісний потенціал курсу. Змістовно-тематичний поділ навчального матеріалу.

Тема Навчально-методичне забезпечення програми «Вчимося жити разом. 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти (2 год).

Принципи викладання курсу. Змістовно-тематичний поділ навчального матеріалу. Посібники для учителів підручники для учнів. Використання інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій, практично-діяльнісних форми роботи, інтерактивних методів, спрямованих на здобуття власного досвіду учнів, утвердження загальнолюдських цінностей.

Тема. Ціннісні орієнтири модельної навчальної програми «Духовність і мораль в житті людини і суспільства» (2 год).

Мета і завдання навчального курсу. Розкриття змісту понять «джерело духовності та моралі», «сутність людини як носія духовності та моралі», «духовні та моральні взаємини в сім'ї», «духовні та моральні засади шкільного життя», «духовні та моральні основи життя в громаді», «духовні та моральні основи життя в державі», «духовні та моральні засади ставлення до природи».

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем ----------8.7 охоплюють:

Знання й розуміння:

- основ етичної культури;
- педагогічного такту учителя;
- сучасних вимог та методик викладання курсів морально-етичного спрямування;
- шляхів розвитку етичної культури учасників освітнього процесу у контексті вимог Нової української школи;
- принципів викладання предметів морально-етичного спрямування.

Уміння:

- розробляти навчальну програму та здійснювати календарно-тематичне планування за обраною модельною навчальною програмою для 5-6 класів;
- конструювати сучасний урок із дотриманням вимог, окреслених у державному стандарті базової середньої освіти;
- реалізовувати компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний підходи у навчанні, застосовувати технології дистанційного навчання, орієнтуватися на потреби учня в освітньому процесі.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- ціннісні орієнтири, зазначені у Державному стандарті базової середньої освіти;
- плекання української ідентичності, загальнолюдських цінностей;
- моральні принципи;
- ціннісне ставлення до себе як вільної особистості;
- відповідальності за наслідки вчинків в особистому житті;
- готовності здійснювати моральний вибір та керуватися ним у повсякденному житті.

Варіативний фаховий модуль 8.8. Освітня діяльність педагогічного працівника у вимірі ціннісного ставлення до себе, інших, закону, праці, довкілля

Тема. Теоретичні засади ефективної діяльності педагогічного працівника у вимірі ціннісного ставлення до себе та інших (2 год).

Загальні положення. Основні визначення. Напрямки формування ціннісного ставлення до себе та інших. Узагальнені правила ціннісного ставлення до себе та інших.

Алгоритм формування ціннісного ставлення до себе та інших. Критерії ціннісного ставлення до себе та інших.

Тема. Методичні засади освітньої діяльності педагогічного працівника у вимірі ціннісного ставлення до себе та інших (2 год).

Етапи формування вольового, емоційного, ментального імунітету. Самоаналіз сформованості ціннісного ставлення до себе та інших за комплексом спеціальних тестів та діагностичних таблиць. Алгоритм самоаналізу ціннісного ставлення до себе та інших з реалізації освітніх цілей і завдань.

Самоаналіз особистісно-професійних досягнень у вимірі ціннісного ставлення до себе та інших

Тема. Методичні засади освітньої діяльності педагогічного працівника у вимірі ціннісного ставлення до праці, закону, довкілля (2 год).

Самоаналіз особистісно-професійних досягнень за інтегративними рівневими характеристиками ефективної діяльності. Складові співдружності.

Природа успіху та поразки. Свобода і вседозволеність. Культура прийняття рішень. Формула співдружності.

Тема. Розбудова індивідуальної траєкторії ціннісного ставлення педагогічного працівника до себе та інших (2 год).

Розбудова індивідуальної траєкторії ціннісного ставлення суб'єкта освітньої діяльності до себе та інших з використанням діагностичних таблиць «Уміння думати логічно, позитивно, конструктивно». «Почуття».

Тема. Самооцінка сформованості критичного мислення як вияв ефективної діяльності педагогічного працівника закладу освіти (2 год).

Самооцінка поваги до себе та інших. Самоаналіз та самооцінка сформованості критичного мислення за критеріальними показниками та інтегративними характеристиками. Культура незгоди. Здивування і образа. Уміння перемагати і програвати.

Тема. Самооцінка ефективної діяльності педагогічного працівника закладу освіти у вимірі ціннісного ставлення до інших, закону, праці, оточення, довкілля (2 год).

Узагальнені правила формування культури дій. Культура взаємодії з законом. Свобода і вседозволеність. Формула співдружності. Поняття «друг-ворог» та «ворог-друг». Трансформування образу ворога. Прощення як моральна категорія. Культура прийняття рішень.

Самооцінка ціннісного ставлення до інших, закону, праці, оточення, довкілля за комплексом спеціальних тестів та діагностичними таблицями.

Тема. **Культура досягнення мети у вимірі критичного мислення (3 год).**

Творче мислення у вимірі категорій «добра у злі» та «зла у добрі». Трансформування думок як засіб позитивних самозмін. Практика формування розсудливості як вибір головного в діях. Узагальнені етапи ефективної освітньої діяльності. Універсальна формула ціннісного ставлення педагога до себе та інших.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.8 охоплюють:

Знання й розуміння:

- стратегій розвитку критичного мислення та когнітивної гнучкості;
- розвитку психологічної стійкості та резильєнтності;
- необхідності дослідження власної діяльності.

Уміння:

- добирати ефективні методи формування колективної відповідальності; розвитку критичного мислення й когнітивної гнучкості;
- створювати рефлексивне навчальне середовище;
- створювати психологічно безпечний освітній простір;
- моделювати ситуації, що потребують критичного мислення й нестандартного розв'язання проблем, розвитку емоційного інтелекту, креативності, громадянськості, лідерства, спілкування та співпраці;
- здійснювати особистісну саморегуляцію емоційних станів і почуттів, розвивати психологічну стійкість /резильєнтність;
- досліджувати власну професійну діяльність;
- здійснювати рефлексію власної професійної діяльності.

Диспозиції (цінності, ставлення)

- усвідомлення необхідності професійної мобільності й гнучкості;
- морально-етичні: самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку.

Варіативний фаховий модуль 8.9. «Дизайн-мислення» для досягнення професійного акме педагогів

Тема. Інноваційне навчання як виклик сьогодення (2 год).

Актуальність зміни традиційного навчання на інноваційне. Сутність інноваційного навчання. Специфічні особливості інноваційного навчання. Ролі сучасного педагога. Способи мислення. Підготовка мозку до інновацій. Складові підготовленого мислення. Вправи на креативність.

Тема. Технологія «Дизайн-мислення в освіті» (4 год).

Значення понять «Дизайн», «Мислення», «Дизайн-мислення». Людино орієнтований дизайн. Потенційні проблеми «Дизайн-мислення». Сутність технології «Дизайн-мислення». Загальні інструменти «Дизайн-мислення»: спостереження, уява, форма.

Тема. Структура технології «Дизайн-мислення» (4 год).

Складові «Дизайн-мислення». Ключові питання «Дизайн-мислення». Етапи технології «Дизайн-мислення»: емпатія, фокусування, генерація ідей, вибір ідеї, прототипування, тестування. Види прототипування: «Паперове прототипування». «Прототипування досвіду» «Відео-прототипування». «Лего-прототипування».

Тема. Дослідження проблеми за технологією «Дизайн-мислення» (5 год).

Використання дизайн-мислення в проєктній та дослідницькій діяльності. Самостійне проєктування шляхів розв'язання професійних проблем засобами технології «Дизайн-мислення». Особливості реалізації технології «Дизайн-мислення» в освітньому процесі.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.9 охоплюють:

Знання й розуміння:

- необхідності формування способу мислення, спрямованого на зростання;
- сутності і структури технології «Дизайн-мислення»;
- сутності 4 питань в «Дизайн-мисленні»;
- послідовності роботи за етапами технології «Дизайн-мислення».

Уміння:

- ефективно використовувати в освітньому процесі інструментарій технологій «Дизайн-мислення»;
- використовувати дизайн-мислення в проєктній та дослідницькій діяльності;
- розв'язувати професійні проблеми засобами технології «Дизайн-мислення».

Диспозиції (цінності, ставлення):

- актуальність навчання впродовж життя;
- зміна підходів до організації освітнього процесу в закладах освіти;
- здатність до самостійного планування розв'язання проблем за технологією «Дизайн-мислення».

Варіативний фаховий модуль 8.10. Ділове спілкування як інструмент професійного зростання педагога

Тема. Ділове спілкування як навчальна дисципліна та її завдання (2 год).

Поняття ділового спілкування, особливості. Форми і види ділового спілкування. Структура, цілі, функції спілкування. Проблеми спілкування, їх причини і подолання.

Тема. Етикет ділового спілкування (2 год).

Обмін діловою інформацією. Канали сприйняття інформації. Прийоми керівництва увагою. Техніка побудови питань. Мистецтво слухати.

Тема. Способи ділового спілкування (2 год).

Повідомлення як спосіб спілкування. Способи впливу на людей під час спілкування. Моделі спілкування. Стилі спілкування. Стратегії та тактики спілкування.

Тема. Ділова бесіда як форма спілкування (2 год).

Функції бесіди. Види бесіди. Характеристика та етапи індивідуальної бесіди. Підготовка до бесіди. Проведення ділової бесіди.

Тема. Мовна культура у діловому спілкуванні (2 год).

Мовний етикет в діловому спілкуванні. Мистецтво правильно мислити та говорити. Вміння слухати. Невербальні засоби та етикет ділового спілкування. Презентація як форма ділової комунікації

Тема. Секрети успішного виступу (2 год).

Встановлення контакту з аудиторією. Початок виступу. Способи утримання уваги. Закінчення виступу. Відповіді на питання. Аналіз виступу. Бар'єри у взаємодії. Комунікативні бар'єри. Подолання бар'єрів у спілкуванні.

Тема. Маніпуляція в діловій комунікації (3 год).

Поняття і причини маніпуляції в діловій комунікації. Ознаки маніпуляції при діловій комунікації. Вербальні сигнали. Міміка і жестикуляція при нещирості співбесідника. Способи захисту від маніпуляцій у діловій комунікації.

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.10 охоплюють:

Знання й розуміння:

- філософсько-етичних, педагогічних основ ділового спілкування та ділових відносин, їх норм і правил, шляхів застосування в професійній діяльності;
- системи способів, засобів, стратегій ділового спілкування та побудови ділових відносин, враховуючи психологічні та соціокультурні особливості співрозмовників.

Уміння:

- будувати ділові відносини, проводити індивідуальні бесіди, колективні обговорення проблем, переговори, ділові прийоми, виступати перед аудиторією з дотриманням норм і правил гуманістичної етики;
- використовувати ефективні риторичні прийоми та способи побудови публічної мови.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- власного професійного розвитку педагога в умовах змін системи освіти та законодавчого забезпечення; визначення відповідності власних професійних компетентностей чинним вимогам;
- партнерської взаємодії та співпраці з суб'єктами освітнього процесу.

Варіативний фаховий модуль 8.11. Психосоціальна підтримка ментального здоров'я та благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики

Тема. Основні принципи надання психосоціальної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій та криз (2 год).

Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Підходи до реагування на наслідки надзвичайних ситуаціях. Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH).

Тема. Команда екстреної допомоги та картографування кіл вразливості: системне управління кризою. Перша психологічна допомога. Практичні інструменти для системного втручання після надзвичайних подій (2 год).

Визначення поняття «Команда екстреної допомоги» закладу освіти, її склад та основні функції. Роль кожного учасника команди в забезпеченні здорового освітнього процесу в умовах війни. Прийоми «картографування кіл вразливості» та «кіл підтримки» в ході психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу, які постраждали в надзвичайній ситуації.

Тема. Салютогенний підхід у створенні оптимальних умов для посттравматичного зростання учасників освітньої взаємодії (2 год).

Поняття «Салютогенний підхід», заснований на душевному здоров'ї та зверненні до ресурсів людини. Концепції салютогенного підходу: опора на здорову частину психіки, концепція пошукової активності «Активна поведінка в умовах невизначеності». Посттравматичне зростання як процес самовдосконалення та подолання життєвих негараздів.

Тема. Управління стресом: прикладні інструменти для сприяння подолання щоденного стресу та емоційного виснаження (2 год).

Визначення понять «стрес», «травма». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опановування прийомами, які сприяють управлінню стресом та відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії подолання стресу.

Тема. Прикладні інструменти формування життєстійкості в учасників освітнього процесу (2 год).

Знайомство з основними концепціями життєстійкості в надзвичайних умовах. Практикум для розвитку позитивної життєвої позиції, підвищення внутрішнього ресурсу та застосування антистресового мислення. Прийоми для відновлення життєвого балансу та емоційної рівноваги. Практикум із вдосконалення власної резилієнтності.

Тема. Безпечне освітнє середовище. Практики підтримки благополуччя дітей і педагогів (2 год).

Поняття «Безпечне освітнє середовище», структурні компоненти. Три сторони безпеки освітнього середовища. Чотири ознаки психологічної складової БОС. Безпечне освітнє середовище, еталонні показники. Кодекс безпечного освітнього середовища. Поняття «благополуччя». Чотири практики підтримки благополуччя дітей та педагогів.

Тема. Розвиток соціально-емоційних навичок та уміння подолання стресу через гру в здобувачів освіти Нової української школи (2 год).

Емоційний інтелект. Його визначення та зв'язок з умінням управляти власними емоціями. Соціально-емоційна складова поняття благополуччя дитини. Гра як спосіб подолання стресової напруги. Ігровий досвід навчання. Роль гри в опановуванні життєвими навичками для підвищення стресостійкості та життєстійкості здобувачів освіти.

Тема. Рефлексія (1 год).

Рефлексія власного потенціалу щодо підтримання психологічного благополуччя та ментального здоров'я учасників освітнього процесу. Оцінювання якості опанованої освітньої програми

Очікувані результати за варіативним фаховим модулем 8.11 охоплюють:

Знання і розуміння:

- сутності понять «стрес», «травма», «вторинна травматизація», «психологічне благополуччя», «безперервність», «резилієнтність», «життєстійкість»;
- техніки та технології: «картографування кола вразливості», «кола підтримки», «активної поведінки в умовах невизначеності», «ненасильницького спілкування», «емоційний інтелект»;
- важливості розвитку психосоціальної компетентності під час кризової та надзвичайної ситуації;
- основ салютогенного підходу в процесі подолання кризових та травмівних подій;
- особливостей педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу із застосування ігрових прийомів.

Уміння:

- формувати почуття підтримки та зони відповідальності в команді екстреної допомоги;
- надавати психосоціальну підтримку всім учасникам освітнього процесу;
- розвивати навички життєстійкості та опору стресу;
- зберігати власну емоційну стабільність та стресостійкість;
- розв'язувати нагальні конфліктні ситуації з позицій миробудування та миротворення;

- використовувати способи власної психологічної підтримки;
- розвивати психологічну грамотність та психосоціальну компетентність учасників освітнього процесу.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- самоповага й повага до інших людей, справедливість, гідність, чесність, турбота;
- готовність до змін;
- взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, гнучкість й адаптивність;
- педагогіка партнерства;
- психоемоційна лабільність;
- усвідомлення необхідності постійного відновлення та підтримки ментального здоров'я;
- усвідомлення цінності підтримки педагогічним працівником учасників освітнього процесу;
- розбудови безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких проявів насильства й булінгу (цькування) та дискримінації; забезпечення психологічної та соціально-педагогічної підтримки.

Рекомендовані джерела

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта. Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1998. 342 с.
2. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: https://bit.ly/3FQSmDs
3. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. *Директор школи.* Київ: Шкільний світ, 2018. № 23-24. С. 10-20.
4. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: https://bit.ly/3YnKDDS
5. Андрющенко О. О. Сутність феномену «рефлексивні вміння педагога». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2016. Вип. 51 (104). С. 67-73.
6. Артеменко Т. Засади психологічного благополуччя у закладах освіти // Войцях Т. В., Артеменко Т. Б., Брайченко Т. В., Дудіна Н. М. Особливості діяльності психологічної служби у закладах освіти в умовах дистанційного навчання : методичні матеріали. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2020. 112 с. С. 59-73. URL: https://cutt.ly/ohA3OAU
7. Артеменко Т. Б. Фахова підготовка практичного психолога системи освіти : Навч.-метод. комплекс до змістового модуля освітньо-професійної програми підвищення кваліфікації практичних психологів навчальних закладів. Черкаси: КНЗ ЧОІПОПП ЧОР, 2017. 264 с.
8. Бахтіна Г. П. Інформатизація суспільства та проблема «кліпового мислення». URL: http://kpi.ua/1102-7.
9. Безпека під час навчання: рекомендації щодо організації укриття. URL: https://bit.ly/3YlTGVN
10. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. *Рідна школа*. 2011. №8-9. С. 9-14.
11. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
12. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2019. 240 с. URL: https://bit.ly/3WgK1Ou
13. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рощіна Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
14. Богомольний Б.Р., Кононенко В.В., Чуєв П.М. Медицина екстремальних ситуацій: навч.

посіб. Одеса: Одеський держ. мед. ун-т, 2001. 412 с. URL: https://bit.ly/3BypwoI
15. Богосвятська А., Кудрик Л. Комунікативна компетентність педагога-коуча. *Зарубіжна література в школах України*. 2020. № 4. С. 12-17.
16. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
17. Васильченко А.А. та ін. Епідеміологія. Київ: Здоров'я, 1993. 464 с.
18. Використання Kahoot у навчально-виховному процесі: веб-сайт. URL: https://bit.ly/3Vmanig
19. Войцях Т. В., Артеменко Т. Б., Брайченко Т. В., Дудіна Н. М. Особливості діяльності психологічної служби у закладах освіти в умовах дистанційного навчання: методичні матеріали. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2020. 112 с. URL: https://cutt.ly/ohA3OAU
20. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. *Управління школою.* 2018. №31-33. С. 80-94.
21. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати: наук.-метод. посіб. / За наук. ред. О.І.Пометун. Харків, 2007. 190 с.
22. Галузяк В. М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Щоквартальний наук.-практ. журнал. Харків : НТУ «ХПІ». 2008. №4. С. 17-25.
23. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2009. № 2 (63). С. 51-60.
24. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. № 3. 2008. С. 23-30.
25. Гондарева Г. В. Концепція розвитку емоційного інтелекту старшокласників у навчально-виховному процесі. *Таврійський вісник освіти,* 2013. № 2. С. 260-264.
26. Горленко, В. М., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2018). Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : методичні рекомендації (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: https://lib.iitta.gov.ua/713246/
27. Горленко, В. М., Луценко, Ю. А., Острова, В. Д., Сосновенко, Н. В., & Ткачук, І. І. (2017). Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби (В. Г. Панок, ред.). Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи. URL: https://lib.iitta.gov.ua/709623/
28. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
29. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: https://bit.ly/3ERW4L5
30. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / авт. кол. В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук; заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ: Ніка-Центр, 2020. 122 с.
31. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2007. С. 38-41.
32. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ*: матеріали наук.-практич. конф. URL: http://conf.zippo.net.ua/?p=79
33. Двіжона О. В. Психологічна служба в закладах освіти: навчальний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2014. 400 с.
34. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text
35. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: https://bit.ly/3Vm9jeg
36. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник, 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 304 с.

37. Дитяча та юнацька психотерапія. Теорія і практика в сучасних наукових дослідженнях / За заг. ред. Г. Католик. Колективна монографія. Львів : Астролябія, 2012. 312 с.
38. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям - жертвам військового конфлікту: практ. посіб. / І. О. Корнієнко, І. М. Лісовецька, Ю. А. Луценко, Д. Д. Романовська. Київ: УНМЦ практ. психології і соціальної роботи, 2017.152 с.
39. Дубицкий А.Е., Семенов И.А., Чепкий Л.П. Медицина катастроф. Київ: Здоров'я, 1993. 462 с.
40. Дуткевич Т. В. Савицька С. В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 280 с.
41. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків : Вид. група «Основа». Серія «Золота педагогічна скарбничка». 2009. 176 с.
42. Євтух М. Б., Піньковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
43. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2017. 348 с.
44. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник/ Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
45. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок.* № 9(195). 2021 С. 16-20. 28.
46. Зеленська Л. Д. Модерація як форма реалізації супервізії в НУШ. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Стиль-Издат», 2021. Т. 2. С. 95-98.
47. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2022. 80 с. URL: http://oipopp.ed-sp.net/?q=node/76861
48. Ілліна О. В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету.* 2018. № 24. С. 63-66.
49. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод, посіб. Київ, 2018. 174 с.
50. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК / авт.кол. за ред. Панка В. Г., Гаркавенко З. О. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
51. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
52. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. Київ : Плеяди. №9-10. 2005. С.4-10.
53. Календар морально-патріотичних цінностей сучасного школяра: науково-методичний посібник / Н.М. Степанова, В.С. Кудін. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2020. 152 с.
54. Калініна Л. М. Реформування освіти в Чеській республіці. Вересень. 2013. № 1-2 (62-63). С. 10-24.
55. Карікаш В. І, Босовська Н. А., Кравченко Ю. Є., Кириченко С. А. Основи психологічного консультування у позитум-підході. Черкаси, 2009. 52 с.
56. Керівництво з проведення інтервізій та супервізій / автор-упорядник Т. Артеменко.

Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: https://cutt.ly/dEUkz1u

57. Керівництво із соціально-педагогічного супроводу формування безпечної поведінки підлітків в Інтернеті: навчально-методичний посібник / Черних О.О. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 104 с.
58. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
59. Книш І. В. Кліпове мислення як норма та прояв геніальності. Нові виміри духовності на початку XXI століття : матеріали VI Міжнародної on-line конференції (24-25 травня 2018 року, Сумський державний університет) / за ред. проф. І. П. Мозгового. Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. С. 48-49.
60. Коберник О. М. Проєктивна педагогіка і національна школа. *Шлях освіти.* 2006. № 7. С. 7-9.
61. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: https://bit.ly/3Fjy05x. Дата перегляду: 30.11.2022.
62. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 34-35, ст. 458.
63. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навч.-метод. посіб. для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО, 2017. 60 с.
64. **Коноваленко Ю. Тьютори, Едвайсери, Коучі, Фасилітатори, Ментори, Наставники – розбираємось хто це. 2017. URL:** https://bit.ly/3UjIRjX
65. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996. URL: https://bit.ly/3Wl5vu3
66. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p
67. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт.кол; заг. ред. В. Г. Панок, І. І. Ткачук. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 144 с.
68. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір»: навчально-методичний посібник / колектив авторів: С. О. Богданов, Т. Б. Гніда, О. В Залеська, Н. В. Лунченко, В. Г Панок, В. В. Соловйова. Київ : НаУКМА, 2017. URL: https://lib.iitta.gov.ua/707671/1/KRP2017.pdf
69. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. *Інформаційні технології в освіті*. 2016. № 3 (28). С. 117-129.
70. Костюк А. В. (2014). Емоційний інтелект та шляхи його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету,* 2014. № 2. С. 85-89.
71. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12.* Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
72. Кремень В. Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
73. Кугуєнко Н.Ф. Активні та інтерактивні методи навчання як фактор забезпечення педагогіки успіху. *Джерело пед. майстерності*. 2008. № 2. С. 32-37.
74. Лукіянчук А. М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Вип. 7.* Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 370-381.
75. Лук'янова Л. Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
76. Любчак Н. М. Проєктні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Київ, 2014. Вип. 122. С. 144-150.

77. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 320 с.
78. Максименко С. Д. Рефлексія – шлях до продуктивного самовизначення. *Психолог.* 2005. № 1. С. 19-22.
79. Манько В. А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Харків, 2006. Вип. 25. С. 102-106.
80. Матюха Г. В., Салло Ю. В. Організація групової роботи на уроках англійської мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2013. С. 271-274.
81. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в школах у 2022/2023 навчальному році / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL: https://bit.ly/3VVlO0D
82. Методично-прикладна діяльність методиста-практичного психолога щодо розвитку адаптивної поведінки школяра: матеріали з досвіду роботи Т. Б. Артеменко / за ред. Л. В. Жеребньової. Черкаси: ЧОІПОПП, 2010. 114 с. Іл.
83. Мірошник О. Г. Професійно-педагогічна рефлексія у вимірах основних сфер професійної активності вчителя. *Психологія і особистість*. 2015. №1 (7). С. 162-173.
84. Модельні навчальні програми. URL: https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/
85. Моргун В. Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. *Постметодика*, 2010. № (6)97.С. 2-15.
86. Морзе Н., Базелюк О., Воротникова І., Дементівська Н., Захар О., Нанаєва Т., Пасічник О., Чернікова Л. Опис цифрової компетентності педагогічних працівників. Ел.фахове видання *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 1-53. Київ, 27-28.09.2019. URL: https://bit.ly/3ineA6B
87. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. *Психологія і суспільство.* 2016. № 1. С. 96-112.
88.
89. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: https://bit.ly/3XKqdVt
90. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень *За медичні права*. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL: http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf
91. Навчаємо мислити критично: посіб. для вчителів / авт-уклад. О.І.Пометун, І.М.Сущенко. Дніпро: ЛІРА, 2016. 144 с.
92. Науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації (моделі, досвід) : колективна монографія / наук. ред. В. Г. Панок. Київ : Ніка-Центр, 2020. 152 с. URL: https://cutt.ly/31ZBZQd
93. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
94. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
95. Онопрієнко О.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 4. С.36 – 42.
96. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В. С. Тарасюк та ін.; ред. В. С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
97. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алєксєєнко М. К., Дендебера М. П., Соловйова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
98. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В. Г. Панка та І. І. Цушка. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см.
99. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкілля / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : https://bit.ly/3VVlO0D
100. Основи критичного мислення: метод. пос. для вчителів / О.І.Пометун, І.М.Сущенко.

Дніпро: ЛІРА, 2016. 156 с.
101. Палько Т. В. Психологічна програма розвитку рефлексії вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. 1. Вип. 41. С. 163-168.
102. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкуванняу школі – міф чи реальність? URL: https://bit.ly/3EWB2eB
103. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. / Богданов С. О. та ін. ; заг. ред.: Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с.: іл., табл. URL: https://cutt.ly/41ZBVFb
104. Побірченко Н. А. Психодіагностика професійної ідентичності майбутніх вчителів : методичні рекомендації. Київ : БЦФ ТОВ «Дельфін», 2010. 45 с.
105. Положення про психологічну службу у системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18
106. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
107. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Посібник для вчителя. Київ, 2014. 280 с.
108. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник.. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
109. Практична психологія в системі освіти : Питання організації та методики / за ред. В. Г. Панка. Київ. : Либідь, 1995. 204 с.
110. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 24.11.2020 р. № 2425-20. 30 с. URL: https://cutt.ly/T1ZB37w
111. Програма освітньої діяльності та спецкурс курсів підвищення фахової кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів з проблеми «Навички кризового консультування та розвиток психосоціальної стійкості до стресу у дітей» / за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: НАПНУ, 2015. 28 с. URL: https://cutt.ly/x1ZB0Yh
112. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
113. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН від 23.06.2022 №586). URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text
114. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text.
115. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 27, ст. 218. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text
116. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text
117. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 09.01.2014 №11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text
118. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III.

Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text

119. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
120. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст. 226. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
121. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. *Відомості Верховної Ради (ВВР),* 2015, № 28, ст. 250. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text
122. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 р. № 2736-20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text
123. Пучков І. Використання змішаного навчання при підготовці вчителів початкових класів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля.* Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1 (13). С. 260-264.
124. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
125. Рашевська Н. Змішане навчання як психолого педагогічна проблема. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Педагогічні науки». 2010. Вип. 191. Ч. IV. С. 89-96.
126. Резван О. О. Шляхи вдосконалення професійної рефлексії вчителів проєктних класів «Інтелект України». *Рідна школа*. 2016. №4. С. 65-69.
127. Робінсон К. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. / переклад з англ. Г. Лелів. Львів : Літопис, 2016. 258 с.
128. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101 с. URL: https://cutt.ly/lnUhQDL
129. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Піньковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
130. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ МОЗ України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text
131. Семиліт М. В. Проектування майбутнього особистості. Черкаси, ЧОІПОПП, 2001. 88 с.
132. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
133. Скиба М. Цінності в школі – від глухої оборони до навігації в незвіданому. Нова українська школа. URL: https://bit.ly/3UrXXnA
134. Скидан М.А., Євдін О.М. , Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарєв О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка, 2007. 92 с.
135. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. *Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції.* Житомир, 2017. С. 21-29.
136. Соціально-психологічний театр / авт.-упоряд.: Л. Жеребньова, Т. Артеменко. Київ: Шк.світ, 2011. 120 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
137. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін. ; за наук. ред. Т. М. Титаренко. Національна академія педагогічних наук України, Інститут

соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с.
138. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 3. С. 178-190.
139. Степаненко О.О. Обґрунтування поняття «тьютор» у освітньо-дослідницькому просторі. *Педагогічні науки,* 2018. С. 198-204.
140. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: https://bit.ly/3uQpcxT
141. Стрельніков В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. *Постметодика,* 2010. № (6)97. С. 15-21.
142. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
143. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів : порадник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
144. Супрунець Т. А. Аксіоматичні ядра головних соціологічних підходів стосовно довіри та довірчих відносин. *Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент.* 2013. Вип. 13.С. 43-55.
145. Сікора Я. Інтеграція електронного навчання і дистанційних освітніх технологій в навчальний процес ВНЗ. *Актуальні питання сучасної інформатики*. № 3. С. 92-95.
146. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
147. Технології професійного розвитку педагогів: методичний порадник ⁄ Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.-метод. посіб.; Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2016. 231 с. URL: https://bit.ly/3j19Fso
148. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи)/ авт. кол: В.В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук; за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ: Ніка-Центр, 2021. 118 с.
149. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плеяди, 2006. 220 с.
150. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. *Проблеми освіти:* Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
151. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності : наказ МОН України від 10.12.2021 №1340. URL: https://bit.ly/3XRhd0W
152. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа» / уклад. : Клокар Н.І., Нікулочкіна О.В., Київ, 2018. 6 с.
153. Типові освітні програми. URL: https://bit.ly/3EW5dlM
154. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
155. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). *Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис*. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
156. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
157. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С.Сковороди. *«Засоби навчальної та науково-дослідної роботи»*, 2010. Вип. 34. С.133-139.
158. Формування життєвих навичок у випускників шкіл-інтернатів : методичний посібник

для практичних психологів і соціальних педагогів / упор. С. Ф. Гордійчук, В. В. Дьомкіна, Н. В. Лунченко, Т. О. Міненко. О. Л. Москаленко, О. А. Собченко; за заг. ред. В. Г. Панка. Донецьк: вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009. 161 с. URL: https://bit.ly/3GrgAEB

159. Цуркан Т. Г., Красій Н. Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 10 (54). С. 313-318.
160. Чекстере О. Ю. Психологічні особливості ПТСР в дітей, постраждалих внаслідок збройного конфлікту на Сході України. *Психолог,* 2016. № 7-8 (583-584). С. 55-61.
161. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології. Навч. посіб. Київ : Академвидання, 2012. 224 с.
162. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
163. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. *Молодь і ринок,* 2012. № 12. С. 136-139.
164. Швець, Т. Тьюторські компетенції, або Чому не кожний вчитель може стати тьютором. 2018. URL: https://bit.ly/3irvxgm
165. Шлейхер А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з анг. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
166. Шуневич О. М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті. *Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: Матеріали І Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції.* Рівне, 2018. С. 219-224.